

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Ірина Наумук

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Анотація:

У статті розглянуто особливості медіаосвіти, медіакомпетентності й критичного мислення. Особливу увагу приділено умовам ефективного розвитку медіакомпетентності в процесі як професійної підготовки майбутніх учителів, так і під час їхньої роботи в школі. Проаналізовано погляди провідних вітчизняних і закордонних медіапедагогів на становлення медіакомпетентності. Визначено педагогічні умови, що сприятимуть підвищенню рівня якості критичного мислення у сприйнятті й споживанні медіа, створенню й ефективному використанню медіа-ресурсів, розвитку медіакомпетентності в студентів університету.

Ключові слова:

медіакомпетентність; медіаосвіта; критичне мислення.

Аннотация:

Наумук Ирина. Педагогические условия развития медиакомпетентности в процессе профессиональной подготовки будущих учителей.

В статье рассмотрены особенности медиаобразования, медиакомпетентности и критического мышления. Особое внимание уделено условиям эффективного развития медиакомпетентности в процессе как профессиональной подготовки будущих учителей, так и во время их преподавательской работы в школе. Проанализированы взгляды ведущих отечественных и зарубежных медиапедагогов относительно становления медиакомпетентности. Определены педагогические условия, которые будут способствовать повышению уровня качества критического мышления в восприятии и потреблении медиа, созданию и эффективному использованию медиа-ресурсов, развитию медиакомпетентности у студентов университета.

Ключевые слова:

медиакомпетентность; медиаобразование; критическое мышление.

Resume:

Naumuk Iryna. Pedagogical conditions of media competence development in vocational training of future teachers.

The article describes the features of media education, media competence and critical thinking. Particular attention is paid to the conditions of effective development of media competence in the process of both future teachers' training and while teaching at school. The author has analyzed the researches of influential domestic and foreign media educators on the establishment of media competence. The paper studies pedagogical conditions of media competence development for university students who will contribute to improving the quality of critical thinking in the perception and consumption of media, creation and effective use of media resources.

Key words:

media competence; media education; critical thinking.

Постановка проблеми. Основною метою медіаосвіти є цілеспрямована спільна діяльність учителя й учня, спрямована на аналіз і відбір інформації, яку вони отримують з мережі Інтернет, кіно, телебачення для розвитку всебічної, високоосвіченої, культурної особистості майбутнього фахівця, що вмє критично мислити. Особливо це виявляється на уроках інформатики, де учні найбільше працюють з різноманітними медіаресурсами.

Саме поняття «медіаграмотність» визначається як процес розвитку особистості за допомогою й на матеріалі медіа з метою формування культури спілкування з медіа, розвитку творчих, комунікативних здібностей, критичного мислення, умінь повноцінного сприйняття, інтерпретації, аналізу й оцінки медіатекстів, навчання різних форм самовираження за допомогою медіатехніки [2]. Відповідно, результатом володіння медіаграмотністю є сформована медіакомпетентність.

У документах Ради Європи «медіаосвіта» визначається як навчання, що прагне розвивати медіакомпетентність. Медіакомпетентність допомагає критично й вдумливо ставитися до медіа для виховання відповідальних громадян, здатних до висловлювання власних суджень на основі отриманої інформації. Це дає їм можливість використовувати необхідну інформацію, аналізувати її, ідентифікувати

економічні, політичні, соціальні, культурні інтереси, які з нею пов'язані; інтерпретувати й створювати повідомлення, обирати ті медіа, що є найбільш придатними для комунікації; дає змогу людям реалізовувати їхнє право на свободу самовираження й інформацію, що не тільки сприяє особистому розвитку, а й збільшує соціальну участь та інтерактивність» [13]. З огляду на це, варто звернути увагу на проблему формування медіакомпетентності при підготовці майбутніх учителів інформатики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі медіаосвіти присвячено чимало праць як зарубіжних, так і вітчизняних науковців (L. Masterman, J. Gonnet, C. Bazalgette, D. Buckingham, A. Hart, R. Kubey, K. Tyner, Л. Баженова, О. Волошенюк, В. Іванов, В. Дубровський, Л. Найдьонова, Л. Новикова та ін.). У відомих на сьогодні дослідженнях висвітлюються проблеми аудіовізуальної (О. Баранов, Ю. Божков, Е. Бондаренко, Н. Гончарова, Н. Гутова, Г. Євтушенко, А. Карасик, Н. Кириллова, І. Левшина, Л. Усенко, Ю. Усов, А. Федоров, Е. Черкашин та ін.) та інтегрованої (А. Брейтман, А. Гончарук, С. Гуділіна, А. Журін, Л. Зазнобіна, Д. Залагаєв, Л. Іванова, Т. Ковшарова, Н. Соколова, Н. Рижих, К. Тихомирова, М. Фомінова, Е. Фрайфельд та ін.) медіаосвіти школярів і студентів; а також комп'ютерних систем (М. Бухаркіна, В. Гуоров,

Е. Полат, Е. Якушина, Е. Ястребцева та ін.). Вивчення нами теоретичних джерел і практичного досвіду діячів медіаосвіти свідчить, що найменш розробленою в науці є галузь, що стосується розвитку медіакомпетентності студентів педагогічних вишів, що, власне, й зумовило вибір теми нашого дослідження.

На сьогодні кожна особистість є активним споживачем медіаконтенту у вербальній і аудіовізуальній формах. В умовах надзвичайного поширення сучасних інформаційно-комунікаційних технологій людина опиняється під впливом різних інформаційних потоків, які формують її світогляд, культурні, освітні й життєві цінності. Роль медіаосвіти у формуванні особистості важко переоцінити. Медіаграмотність допомагає людині активно використовувати можливості інформаційного поля телебачення, радіо, відео, кінематографа, преси, Інтернету, дає змогу краще зрозуміти мову екранних мистецтв. Підкреслимо, що особливістю сучасного етапу розвитку суспільства, його інформаційного простору, є тенденція до візуалізації контенту, зумовлена широкими можливостями новітніх технологій.

Оскільки медіаосвіта має значний інформаційний, мотиваційний і дидактичний потенціал у навчально-виховному процесі, завданням вищої школи є формування медіакомпетентності майбутніх учителів інформатики. Від того, наскільки розвинена буде індивідуальність учителя, його свідомість, самостійне мислення, уміння використовувати засоби масової комунікації в освітньому процесі, залежатиме ефективність навчального процесу.

Формулювання цілей статті. Метою статті є вивчення особливостей медіаосвіти, медіакомпетентності та критичного мислення. Особливу увагу приділено формуванню умов ефективного розвитку медіакомпетентності в процесі як професійної підготовки майбутніх учителів, так і під час їхньої роботи в школі. Визначено педагогічні умови, що сприятимуть підвищенню рівня якості критичного мислення у сприйнятті й споживанні медіа, створенню й ефективному використанню медіа-ресурсів, розвитку медіакомпетентності в студентів університету.

Виклад основного матеріалу матеріалу. Медіа завжди були початком важливих і далекосяжних цивілізаційних змін, тому не дивно, що інформаційні технології з глобальною мережею Інтернет є тим чинником, вплив якого на людство ще не можна цілком передбачити. А кіберкультура, як нова культура інформаційної епохи, що охоплює творчу діяльність у технологічному світі, пропagaє ідею доступності інформації для всіх. Інтернет вже є не просто глобальною інформаційно-комунікаційною

мережею, а формою, що інтегрує традиційні та нові медіа, різні послуги та форми діяльності [14, с. 36].

Особливість різних підходів до вдосконалення освіти полягає в тому, що вони, як правило, ледве відображають суперечливий, динамічно мінливий характер діяльності, не завжди пов'язують освіту й культурний розвиток людини з розв'язанням проблем життєдіяльності та її атрибутів, які стають основою соціального прогресу та зростання потреб людини.

Медіа використовують майже всі канали сприйняття, вони відіграють величезну роль у житті особистості, у культурному обміні між людьми, у вихованні й освіті молодого покоління, а також у процесах управління та інших царинах соціокультурної сфери. Сьогодні медіа – один із факторів соціалізації молоді.

Виховний і освітній вплив медіа нині майже перевищує вплив традиційної контактної педагогіки. Зрозуміло, ці чинники не можуть не впливати (як позитивно, так і негативно) на формування особистості молодого людини. Потенційні можливості медіаосвіти в сучасному освітньому процесі визначаються «широким спектром можливостей для розвитку людської індивідуальності: емоцій, інтелекту, самостійного творчого мислення, світогляду, активізації знань, здобутих студентами в процесі вивчення дисциплін як гуманітарного, так і природничо-математичного циклу. Значення й роль медіа зростає справді в геометричній прогресії. Сьогодні медіа – це комплексний засіб освоєння людиною навколишнього світу (у соціальних, моральних, психологічних, художніх, інтелектуальних аспектах), його художнього сприйняття» [9, с. 6].

Якщо вести мову про підготовку студента педагогічного вишу, то саме медіаосвіта дає змогу розв'язати цілий комплекс проблем, пов'язаних із формуванням творчої особистості педагога: розвиток естетичної свідомості, орієнтованої на гуманістичні ідеали та цінності; формування креативних здібностей, умінь критичного аналізу медіатекстів, вивчення й освоєння на практиці методів і форм роботи зі школярами за допомогою медійних засобів тощо. Медіаосвіта – педагогічний процес. Результат процесу медіаосвіти часто позначають терміном «медіакомпетентність» [6, с. 17].

Тому сьогодні медіаосвіта – це достатньо серйозне й глибоке питання розвитку освіти загалом, це частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до взаємодії з сучасною системою мас-медіа – і не тільки з традиційними засобами масової інформації (друкованими виданнями, радіо, кіно, телебаченням), а й новітніми технологіями

(здійснення комунікації за допомогою комп'ютера та Інтернету) [3].

Для того, щоб підготувати майбутніх і діяльнісних педагогів до медіаосвіти школярів, потрібні не тільки показники медіакомпетентності особистості самих студентів, учителів, викладачів, а й показники професійних знань і умінь, необхідних їм для медіаосвітньої діяльності. Результатом медіаосвіти має бути підвищення рівня медіакомпетентності, що полягає в сукупності мотивів, знань, умінь і можливостей, які сприяють добиранню, використанню, критичному аналізу, оцінюванню, створенню та передаванню медіатекстів різних форм, жанрів, а також аналізу складних процесів функціонування медіа в суспільстві [1, с. 10].

Медіакомпетентність особистості для сучасного вчителя інформатики – лише перша сходинка до професійної медіакомпетентності – сукупності вмій (мотиваційних, інформаційних, методичних, практико-операційних, креативних) виконувати медіаосвітню діяльність в аудиторії різного віку [10, с. 35].

Отже, професійна медіакомпетентність учителя характеризується такими високими рівнями показників:

1) мотиваційного: різнобічні мотиви медіаосвітньої діяльності (емоційні, гносеологічні, гедоністичні, моральні, естетичні та ін.); прагнення до вдосконалення своїх знань і умінь у сфері медіаосвіти;

2) інформаційного: систематична інформованість, широкі теоретико-педагогічні знання у сфері медіаосвіти;

3) методичного: розвинені методичні вміння у сфері медіаосвіти (наприклад, уміння налаштувати на медіасприйняття, пояснити причини, умови й характер виникнення явища, вибирати оптимальні методи, засоби й форми проведення занять, дослідницькі вміння тощо) і яскраво виражений педагогічний артистизм (загальна педагогічна культура, зовнішній вигляд, самопрезентація, самоконтроль, наявність зворотного зв'язку з аудиторією та ін.);

4) практико-операційного (діяльнісного): систематична медіаосвітня діяльність у процесі навчальних занять різних типів, активна дослідницька медіапедагогічна діяльність;

5) креативного: яскраво виражений рівень творчого потенціалу в медіаосвітній діяльності (тобто прояв гнучкості, мобільності, асоціативності, оригінальності, антистереотипності мислення, розвиненості уяви, фантазії тощо) [8, с. 52].

У дослідженнях М. Махмутова, М. Скаткіна та інших розвиток критичного мислення традиційно пов'язується з так званим проблемним навчанням, під яким розуміється «така організація навчального процесу, яка передбачає створення

у свідомості вихованців під керівництвом вчителя проблемних ситуацій і організацію активної самостійної діяльності учнів щодо їх розв'язання, унаслідок чого й відбувається творче оволодіння знаннями, набуття умінь і навичок, а також розвиток розумових здібностей» [7, с. 61]. При цьому «за змістом розв'язуваних проблем розрізняють три види проблемного навчання: розв'язання наукових проблем (наукова творчість) – теоретичне дослідження, тобто пошук і відкриття нового правила, закону, доказу; в основі цього виду проблемного навчання – порушення й розв'язання теоретичних навчальних проблем; розв'язання практичних проблем (практична творчість) – пошук практичного рішення, тобто способу застосування відомого знання в новій ситуації, конструювання, винахід; в основі цього виду проблемного навчання – порушення й розв'язання практичних навчальних проблем; прийняття художніх рішень (художня творчість) – художнє відображення дійсності на основі творчої уяви» [7, с. 62].

Проблемна ситуація ставить перед особистістю учня своєрідне інтелектуально-творче завдання, коли учень не може зрозуміти будь-які явища, що спонукає його шукати нові способи пояснення дії, самостійного критичного аналізу, формулювання проблем, варіантів їх розв'язання (обґрунтування гіпотези й логіки її доведення, перевірки правильності шляху розв'язання тощо).

В умовах вишу проблемні ситуації виникають тоді, коли студенти [5, с. 89]:

- не знають, як виконати поставлене завдання, пояснити явища, факти; не можуть дати відповідь на проблемне питання;
 - бачать протиріччя між досягнутим на практиці результатом виконання завдання й браком знань для теоретичного обґрунтування цього результату;
 - виявляють протиріччя між теоретичною можливістю дати відповідь на проблемне питання й неефективністю обраного способу його розв'язання;
 - стикаються з необхідністю використовувати отримані раніше знання в нових умовах.
- Тож стосовно розвитку критичного мислення й медіакомпетентності проблемне навчання виконує такі основні функції:

- творче засвоєння аудиторією знань про медіакультуру та способи інтелектуальної і практичної діяльності щодо медіа та медіатекстів;
- розвиток пізнавальної самостійності аудиторії, її пошукової діяльності, пов'язаної зі світом масових комунікацій і медіаосвіти;
- розвиток самостійного критичного мислення аудиторії стосовно до медіа;

- розвиток творчих здібностей аудиторії на матеріалі медіа та їх креативного застосування в проблемних ситуаціях і в нових умовах;

- накопичення досвіду комплексної творчої діяльності в процесі навчання (оволодіння методами наукового дослідження, практичної діяльності зі створення медіатекстів тощо).

Однак, незважаючи на активізацію самостійності аудиторії, методичні прийоми створення проблемних ситуацій часто будуються на домінуючій ролі педагога (він підводить аудиторію до протиріччя; викладає різні погляди на одне й те саме питання; пропонує розглянути явище з різних позицій; спонукає учнів до порівнянь, узагальнень, висновків із ситуації, зіставлень фактів; ставить конкретні питання – на узагальнення, обґрунтування, конкретизацію, логіку міркування; визначає проблемні теоретичні та практичні завдання; формулює проблемні завдання, наприклад, з недостатніми або надлишковими вихідними даними, з невизначеністю в постановці питання, з суперечливими даними, з очевидними допущеними помилками та ін.) [7, с. 64].

Не можна не відзначити протиріччя у вивченні проблем медіаосвіти й формування медіакомпетентності. З одного боку, медіа – це джерело знань, з іншого – медіа часто чинять негативний вплив на виховний процес. Систематизуючи переваги й недоліки використання нових медіа, можна простежити психолого-педагогічну спрямованість при створенні необхідних умов в освітньому середовищі вишу [5, с. 83].

Першою педагогічною умовою розвитку медіакомпетентності студентів університету є медіапростір, як життєвий і освітній простір студентів університету. У процесі навчання студенти користуються основними медіа: читають книги, ЗМІ, користуються персональним комп'ютером, спеціалізованим програмним забезпеченням та ін. Ці вимоги можуть носити як неформальний характер, тобто висуватися викладачами як рекомендації, так і формальний, що зазначається в стандартах і програмах.

Другою важливою умовою розвитку медіакомпетентності є безпосередня участь студентів університету у виконанні та створенні медіапроектів і медіаконтенту. Студенти вчаться працювати з інформацією, а педагоги, зі свого боку, прагнуть сформувати вміння інтерпретувати цю інформацію, виділяти головне серед інформаційного потоку, видозмінювати інформацію, з урахуванням особливостей цільової аудиторії, на яку вона орієнтована; сприймати альтернативні погляди й висловлювати обґрунтовані аргументи «за» і «проти» кожної з них; знаходити необхідну інформацію в різних

джерелах і систематизувати її за відповідними ознаками. Результатом такої роботи може бути вміння учнів створювати власну інформацію у формі медіапроекту. Медіапроект готується студентом із використанням набутих у процесі навчання навичок і знань, із застосуванням медіатехнологій. Адже той, хто вміє використовувати технології створення інформації, зможе легко зорієнтуватися в інформаційних потоках, розуміючи прихований сенс тієї чи іншої інформації, тим самим не даючи змоги маніпулювати своєю свідомістю [4, с. 45].

Розвиток медіакомпетентності майбутніх учителів інформатики буде більш ефективним і якісним у тому разі, якщо у виші створюється освітнє середовище, що сприятиме ціннісному осмисленню учнями сучасного медіасередовища й вони братимуть безпосередню участь у створенні й виконанні медіапроектів.

Потреба молоді в конструюванні власного медіапростору створює необхідність психолого-педагогічного супроводу в освітньому середовищі вишу, що сприяє розвитку якостей і критичного мислення в сприйнятті й споживанні медіа, створенню й ефективному використанню медіаресурсів [11].

Ми поділяємо думку провідного британського медіапедагога Д. Бекінгема, що епоха «інформаційного суспільства» зумовлила «появу нової парадигми медіаосвіти. Медіаосвіта тепер не є опозицією щодо системи сприйняття аудиторії. Вона не починається з уявлень про те, що медіа обов'язково й неминуче шкідливі, або що молоді люди – просто пасивні жертви впливу медіа. Навпаки, медіаосвіта все більше ставить у центр особистість вихованця й починається з опори на наявні в нього медійні знання та досвід, а не на навчальні вимоги викладачів. Медіаосвіта не прагне захищати молодих людей від впливу медіа і, таким чином, вести їх до «кращих зразків», вона дає можливість учням приймати обґрунтовані рішення щодо їх власного «захисту». Медіаосвіта бачиться не формою захисту, а формою підготовки» [12, с. 13].

Висновки. З огляду на викладений вище матеріал, можна дійти висновку, що медіаосвіта має безперечний інформаційний, мотиваційний і дидактичний потенціал, а результатом її стає підвищення рівнів медіакомпетентності аудиторії. Медіакомпетентність багатогранна й має широкі перспективи, засновані на розвиненій структурі знань. Теоретично збільшувати ступінь медіакомпетентності можна протягом усього життя, сприймаючи, інтерпретуючи й аналізуючи пізнавальну, емоційну, естетичну та етичну медіаінформацію.

Сучасний освітній медіапростір висуває відповідні вимоги до професійної підготовки

вчителя, серед яких найважливішими є: володіння майбутнім учителем інформаційно-телекомунікаційними технологіями й методиками презентації навчальної інформації, здатність до забезпечення творчо-пошукового

характеру навчання, уміння використовувати мультимедійні технології та медіазасоби в навчально-виховному процесі, тобто володіння високим рівнем медіакультури.

Список використаних джерел

1. Іванов В. Ф. Медіасвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.-упоряд. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; за науковою редакцією В. В. Різуна. – К.: Центр вільної преси, 2012. – 352 с.
2. Мохова О. П. Медіаурок – вимога сучасної школи [Електронний ресурс] / О. П. Мохова. – Режим доступу: <http://gim1.klasna.com/ru/article/media-urok-vimogasuchasnoyi-shkoli.html>. — Назва з екрана (19.05.2015).
3. Найдюнова Л. А. МЕДІАОСВІТА – вимога сьогодення [Електронний ресурс] / Л. А. Найдюнова. – Режим доступу: <https://docs.google.com/document/d/1Y5EfKNJJaHR7H7XtlI7VwrxGH4QvPIDkOmQyTu7N0hw/edit>. — Назва з екрана (19.05.2015).
4. Ольхова Т. А. Развитие медиакомпетентности студентов университета: учебное пособие / Т. А. Ольхова, Т. И. Мясникова. – М.: Дом педагогики, ИПК ГОУ ОГУ, 2011. – 126 с.
5. Онкович Г. В. Медіасвіта як інтелектуально-комунікативна мережа / Г. В. Онкович // Вища освіта України. – 2008. – № 3. – Д. 1. – С. 130–137.
6. Рыжих Н. П. Развитие медиакомпетентности студентов педагогического вуза на материале экранных искусств: учебное пособие / Н. П. Рыжих. – Таганрог: Изд-во Таганрогского государственного педагогического института, 2008. – 232 с.
7. Селевко Г. К. Проблемное обучение / Г. К. Селевко // Школьные технологии. – 2006. – № 2. – С. 61–65.
8. Федоров А. В. Медіаобразование: вчера и сегодня / А. В. Федоров. – М.: Изд-во МОО ВПП ЮНЕСКО «Информация для всех», 2009. – 234 с.
9. Федоров А. В. Развитие медиакомпетентности и критического мышления студентов педагогического вуза / А. В. Федоров. – М.: Изд-во МОО ВПП ЮНЕСКО «Информация для всех», 2007. – 616 с.
10. Федоров А. В. Технология развития медиакомпетентности и критического творческого мышления в процессе медиаобразования студентов: общие подходы / А. В. Федоров // Вестник высшей школы. – 2009. – № 7. – С. 34–44.
11. Ялоза А. А. Медіаобразование как технология формирования медиакомпетентности [Электронный ресурс] / А. А. Ялоза // Гуманитарные научные исследования. – 2014. – № 6. – Режим доступа: URL: <http://human.snauka.ru/2014/06/7137>. – Заголовок с экрана (19.05.2015).
12. Buckingham D. Media Education: Literacy, Learning and Contemporary Culture / D. Buckingham. – Cambridge, UK: Polity Press. – 219 p.
13. Council of Europe (2000). Recommendation. Media Education. – In: <http://assembly.coe.int/Documents/AdoptedText/TA00/EREC1466.htm>.
14. Kędzierska B. Kompetencje informacyjne w kształceniu ustawicznym / B. Kędzierska. – Warszawa, 2007. – p. 36.

Рецензент: Аносов І.П. – д.пед.н., професор

Відомості про автора:

Наурук Ірина Миколаївна

irina_mikolaenko@mail.ru

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
вул. Леніна, 20, м. Мелітополь
Запорізька обл., 72312, Україна
doi:10.7905/нвмдпу.v0i14.1092

Матеріал надійшов до редакції 13.03.2015 р.

Подано до друку 15.04.2015 р.

References

1. Buckingham, D. (2003). *Media Education: Literacy, Learning and Contemporary Culture*. Cambridge, UK: Polity Press. [in English].
2. Council of Europe (2000). *Recommendation. Media Education*. Retrieved from: <http://assembly.coe.int/Documents/AdoptedText/TA00/EREC1466.htm> [in English].
3. Kędzierska B. (2007). *Kompetencje informacyjne w kształceniu ustawicznym*. Warszawa. [in Polish].
4. Ivanov, V., & Volosheniuk, A. (2012). *Media Education and media literacy: a textbook*. Kyiv. Tsentr vilnoii presy. [in Ukrainian].
5. Mokhova, O. P. *Media lesson – a requirement of the modern school*. Retrieved from: <http://gim1.klasna.com/ru/article/media-urok-vimogasuchasnoyi-shkoli.html>. [in Ukrainian].
6. Naidionova, L. A. *Media education – a requirement of today*. Retrieved from: <https://docs.google.com/document/d/1Y5EfKNJJaHR7H7XtlI7VwrxGH4QvPIDkOmQyTu7N0hw/edit> [in Ukrainian].
7. Ol'khova, T. A., Miasnikova, T. I. (2011). *Development of university students' media competence*. Moscow: Dom pedagogiki. [in Russian].
8. Onkovych, H. V. (2008). *Media education as intellectual and communicative network*. *Vyshcha osvita Ukraine* (3), 130-137. [in Ukrainian].
9. Ryzhikh, N. (2008). *Media education of pedagogical university students on a material of English-speaking screen arts*. Taganrog: Publishing of Taganrog State Pedagogical Institute. [in Russian].
10. Selevko, H. K. (2006). *Problem education. Shkolnyie tekhnologii*. 2. 61-65 [in Russian].
11. Fedorov, A. V. (2009). *Media education: yesterday and today*. Moscow: Publishing House of VPP UNESCO "Informatsiia dlia vsekh". [in Russian].
12. Fedorov, A. V. (2007). *Development of media competence and critical thinking of students of pedagogical high school*. Publishing House of VPP UNESCO "Informatsiia dlia vsekh" [in Russian].
13. Fedorov, A. V. (2009). *Technology development of media competence and critical thinking in the process of students' media education: a common approach*. *Vestnik vysshei shkoly*, (7), 34-44. [in Russian].
14. Yaloza, A. A. (2014). *Media education as the technology of media competence*. *Humanitarnyyie nauchnyie issledovaniia*, 6. Retrieved from: URL: <http://human.snauka.ru/2014/06/7137> [in Russian].